

СТРУКТУРА ФСП ФАЗОВОСТІ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

В статті розглядаються поняття ФСП, його структури та основні можливості вираження фазових значень (початку, продовження та припинення дії) у німецькій мові.

Грамматичний устрій будь-якої мови включає різні типи системно- структурної організації категоріальних явищ - не тільки системи (підсистеми) у рамках окремих мовних рівнів, але і міжрівневі, різнорівневі системи, основані на об'єднанні і взаємодії морфологічних, синтаксичних, словотворчих, лексико- граматичних і лексичних елементів. Такі системи - двобічні змістово- формальні єдності, які формуються граматичними одиницями, класами та категоріями разом із взаємодіючими з ними на семантичній основі засобами різних мовних рівнів, - прийнято називати функціонально-семантичними полями (ФСП).

Поняття ФСП пов'язане з уявленням про деякий простір. В умовному просторі функцій засобів визначається конфігурація центральних та периферійних компонентів поля, виділяються зони перетинання з іншими полями.

Одним із компонентів якісної аспектуальності ФСП є фазова (інакше фазисна) детермінація. „Ця детермінація являє собою виділення однієї з фаз протікання дії або стану - початкової, серединної або завершальної. Виділення завершальної фази дії практично часто з'єднується із значенням досягнення межі або наближення до межі. Виділення серединної фази, тобто „інтрагермінальний” розгляд дії (розгляд *intra terminos* - десь „між” початковою та завершальною межею), відповідно зливається із значенням недосягнення межі, незавершеності. Тільки виділення початкової фази дії або стану дає більш самостійне аспектуальне значення - інгресивне (інцептивне) широко представлене в самих різних мовах” [1, 201].

ФСП фазовості складається з трьох компонентів. Перший компонент - семантичні класи предикативних слів з основним дієсловом, котрі сполучаються з фазовими значеннями; другий компонент - лексико-граматичні, граматичні та контекстуальні засоби, які в тій чи іншій мірі використовуються для висловлювання фазових значень; третій компонент - слова та словосполучення, які лексично виражають фазові значення і відповідно сполучаються з семантичними класами дієслів, що утворюють перший компонент ФСП [2].

Якщо погодитися з тим, що фазові значення відповідають етапам дії у часі, то, очевидно, що поєднуватися з цими значеннями можуть дієслова, які означають дію, а та, в свою чергу, локалізується у часі і за своєю природою може припинятися або поновлюватися. Дієслова, які означають локалізованість дії у часі, поєднуються з фазовими дієсловами. Локалізовані дії у часі можуть **22**

бути двох видів: одні дії майже не мають часової тривалості, час їх здійснення співвідноситься з моментом мовлення, миттєві дії, котрі виконуються „одним рухом, за один раз”; інші дії потребують певного часу для здійснення. Це не миттєва, або тривала дія, дія, що відбувається протягом певного періоду.

Тільки у локалізованих у часі діях можна виділити етапи, котрі прийнято називати фазами, і, відповідно, тільки ці дії поєднуються з фазовими значеннями:

Das Madchen beginnt zu schreiben.

Das Madchen setzt fort, zu schreiben./Das Madchen schreibt weiter.

Das Madchen hort auf zu schreiben./Das Madchen endet den Brief.

Актуальність дослідження функціонально-семантичного поля фазовості обумовлена тим, що фазовість, поряд з іншими функціонально-семантичними <ітегоріями, передає семантичну багатогранність лексем німецької мови, що характеризують різні відтінки дії. Семантичні категорії „beginnen”, „fortsetzen”, „aufhoren” у німецькій мові давно виділені мовознавцями, проте можливість і онкретизації цих категорій не втрачає своєї значущості, оскільки фазовість виконує важливу роль у сприйнятті дійсності і побудові висловлювань.

Довгий час лінгвісти сперечалися з приводу того, чи існує в німецькій мові граматична або лексико-граматична категорія, яка б відповідала широко-редставленій у слов'янських мовах, присутній також і в англійській мові оієгорії засобу дії, чи представлені у німецькій мові засоби, які б вказували на завершеність дії або процесу та на спосіб його протікання. В.Шмідт зазначав, що поняття способу дії відоме німецькій мові, про що свідчить елементарне протиставлення дієслів „reden” та „jagen“ [10, 212]. Але у німецькій мові граматична категорія способу дії (die Aktionsarten) не знайшла свого лystemного втілення з обов'язковим матеріально (морфологічно, синтаксично або лексично) вираженими ознаками. Проте існує безліч прикладів, які свідчать -гро наявність цієї категорії у німецькій мові. Під поняттям способу дії у теоретичній граматиці німецької мови розуміють те, як саме ця дія протікає. Фазовість виражають в першу чергу дієслова. Тому з точки зору .емлоральності та способу дії дієслова у німецькій мові утворюють декілька руп. До першої групи належать ті дієслова, у семантиці яких відсутній омпонент обмеження дії у часі, які вказують на тривалість дії. Це так звані дієслова продовженої дії (durative або imperfektive Verben): *bltihen, schlafen, frieren, wohnen, leben, sein, bleiben* тощо.

Іншу групу утворюють *perfektive* або *terminative Verben*, що обмежують лю у часі. Саме ці дієслова мають безпосереднє відношення до ФСП фазовості, тому що завдяки своєму лексичному значенню вони здатні самостійно вказувати на початок або завершення дії, відповідно до чого їх відносять або до дієслів починальності (*inchoative* або *ingressive Verben*), серед яких слід назвати: *erblicken, aufbrechen, losrennen, aufstehen* тощо, або до дієслів, що вказують на завершення дії або процесу (*resultative* або *egressive Verben*): *. erbleichen, verbliihen, aufessen, erklingen, vollenden, ausklingen* тощо.

В окрему групу виділяють дієслова, які називають дію, що відбувається моментально і не триває у часі. Це так звані *punktueller* або *momentane Verben*:

finden, treffen, erschlagen, ergreifen тощо. Ці дієслова не можуть розглядатися як компонент ФСП фазовості [3, 252-255].

Матеріал дослідження показав, що в актуалізації „починального”, „продовжуваного” та „кінцевого” способу дії в німецькій мові беруть участь різні мовні засоби - лексичні, словотворчі (граматичні) та синтаксичні. Проведений аналіз використання засобів вираження починальності виявив той факт, що ядро поля становлять одиниці лексичного рівня - власне починальні дієслова: *beginnen, starten, anfangen*. Ці спеціалізовані засоби вираження починальності вживаються як самостійно, так і в поєднанні з інфінітивом або іменником. За домінантою поля йдуть їх синоніми - не домінантні лексичні засоби - лексеми, які вживаються як стилістичні синоніми починальних дієслів, а саме: *anbrechen, sich heranmachen, loslegen*. „Значення починальності в таких лексемах ускладнюється наявністю додаткових семантичних характеристик. Перелічені лексеми мають єдину семантичну функцію та здатні замінювати починальні дієслова в певному контексті” [2, 8]. Починальні дієслівні лексеми мають максимальні можливості сполучуваності й можуть функціонувати як самостійно, так і в аналітичних конструкціях, як напівдопоміжні дієслова. Належність цих дієслів до домінанти зумовлена також їх універсальністю, яка полягає в тому, що починальність вони передають найбільш однозначно й здатні замінити будь який засіб вираження значення початку дії, що дозволяє вважати їх ідентифікаторами значення починальності.

До центральних конститuentів функціонально-семантичного поля починальності в німецькій мові належать словотворчі засоби, які відрізняються певними структурними ознаками. Компоненти, що надають слову ознак початку дії, можуть розташовуватися відносно основного слова контактено (у підрядних реченнях, у неозначеної формі дієслова, у Partizip II), або дистанціюватися від нього. Словотворчі форманти можуть сполучатися з різними у семантичному відношенні дієсловами. Це можуть бути дієслівні лексеми, що означають: стан - *erbeben, erbltihen* \ процес - *erbrausen*; рух - *loshfahren*; конкретну дію - *loshammern*; оптичні процеси - *aufblicken*. З іншого боку, префікси можуть також надавати дієслову певних додаткових відтінків значення, які характеризують початок як початок дії взагалі (*erbltihen - bltihen; cmfahren - fahren*); несподіваний початок (<*aufleuchten leuchten, aufbltihen - bltihen*), тривалість початку у часі (*ein Auto einfahren - fahren; sich einarbeiten - arbeiten*), початок дії, що веде до якісних змін (*einschlafen - schlafen*) [3, 456].

Інгресивний аспект з аспектом інтенсивності початку дії у німецькій мові формують префікси *auf-, los-, aus-* (*aufmachen, aufbltihen, ausbrechen, losfahren, losrennen, losbellen*). Носіями загального відтінку інгресивного різновиду аспекту починальності є дієслова з напівпрефіксами *an-, ein-, ab-* та префіксом *eg-*. Якщо серед всіх можливих значень *eg-* та *an-* значення починальності є першорядним, то для *ein-* та *ab-* інгресивне значення є лише одним з можливих значень: *antreten, anktindigen, anspielen, erfrieren, ertonen, erblicken, einschlagen, eintreten, abdampfen*. Префікс *ent-* може формувати у похідного дієслова як інтенсивний, так і нейтральний початок: *entbrennen, entztinden, entfesseln*. Формуванню значення початку дії сприяють також

префікси та напівпрефікси, що додаються до похідних від прикметників дієслів: *rblinden, verarmen, vereinsamen*. Варто зауважити, що досить часто з метою окреслення певного аспекту починальності (інтенсивності, тривалості, 'нтенсивності початку дії) додатково залучаються лексичні уточнювані (*auf einmal, g otzlich, leicht, gasch* тощо).

Словотвірні засоби, які актуалізують у дієслова значення починальності, -тивно взаємодіють один з одним, і, поєднуючись з опорним дієсловом, . тривають входженню утвореного однокореневого деривата у синонімічний ряд. зрозуміло, що похідні від одного опорного дієслова одиниці, утворені за допомогою синонімічних словотвірних формантів, виявляють певні семантичні а стилістичні розбіжності, що в свою чергу зумовлює специфіку їх вживання. Через це лексичні одиниці функціонують у мові як ідеографічні та/або егілістичні синоніми. Прикладом можуть слугувати похідні дієслова *jusbrechen, losbrechen - anbrechen; anziinden - entzunden, aufdrohnen - : rdrohnen*. Як стилістичні синоніми функціонують дієслова *aufglanzen - z^glanzen, anziinden- entzunden*. В той час як перше слово стилістично літральне, друге належить високому стилю.

Інші засоби вираження значення початку дії в німецькій, як і у більшості нших мов, віддалені від центру ФСП і утворюють його периферію. Це -ов'язано і з семантикою слів, і з частотністю їх використання у мові. Серед ексичних засобів вираження починальності треба відмітити в першу чергу оставинні слова - прислівники, до яких слід віднести *plotzlich, auf einmal fort, von nun ab, zuletzt, jetzt, von jetzt an, schliefilich* та інші.

До суто периферійних засобів вираження початку дії належать : разеологічні одиниці, які є різними і за своєю структурою, і за своїм чаченням, і за характером починальності. Так фразеологічні єдності можуть виражати починальність як у загальному її вигляді, так і дуже конкретно, означаючи починальність взагалі, початок будь-якої діяльності або процесу, початок мовлення, перехід у будь-який фізичний або емоційний стан, початок гуху тощо. Такі фразеологічні єдності можуть мати як активне, так і пасивне іачення. Серед них слід назвати: *in Betrieb/ Bewegung/Brand/Gang/Kenntnis etzen; in Angriff/Betrieb/ Empfang/ zur Kenntnis nehmen; in Produktion gehen; zur Darstellung gelangen; in Mode kommen; in Gang/ Bewegung/ Fahrt/ zur Anwendung kommen, in Produktion/ Arbeit gehen; in Gang bringen; in Brand ceraten; Anfang machen; den Hebei ansetzen* [12, 1056-1057].

Серед засобів вираження продовження дії в німецькій мові центральне місце відводиться лексичним засобам, саме вони утворюють ядро поля продовження дії. Це в першу чергу фазові дієслова *fortsetzen, fortfahren, >iehenbleiben, sitzenbleiben*, кількість яких у німецькій мові на відміну, наприклад від англійської, обмежена. Зі значенням продовження дії виступають також так звані *durative Verben* та ті, що здатні набувати ознак продовження дії у певному лексичному оточенні, тобто у контексті:

„*Im 18.Jahrhundert lebte in Frankreich ein Mann, der zu den genialsten und abscheulichsten Gestalten dieser an genialen und abscheulichen Gestalten nicht armen Epoche gehorte* ” [*Suesskind*].

„Die Hitze l_{ag} wie Blei iiber dem Fredhof” [Suesskind].

Як правило ці дієслова мають форму Prasens або Prateritum, тобто лексичний компонент підсилюється граматичними формами, що надають ознак тривалої дії або стану. Значення продовження дії виражається як правило синтаксичними конструкціями із залученням додаткових лексичних одиниць. Це можуть бути з одного боку прислівники як *lange, unentwegt, stdndig, andauernd, immer, stundlich* тощо, або конструкції зі значенням продовженої або довготривалої дії: *am Kochen sein, in B lute stehen, an einem Roman schreiben, in Angst/ Betrieb/ Gang/ Ordnun/ Bereitschaft halten; in Anwendung/ Betrieb/ Bewegung/ Gang/ Ordnung/ Verbindung/ Kontakt sein/bleiben.*

Слід зауважити, що префікси та наївирефікси не так широко застосовуються у німецькій мові для вираження продовження дії. У словоутвореннях, прикладом яких може слугувати дієслово *andauern*, ознака тривалої дії міститься вже у семантиці дієслова *dauern*, отже похідне дієслово тільки набуває додаткового відтінку значення інтенсивності.

Що стосується повторюваності дії, то префіксація теж не відіграє у німецькій мові великої ролі, хоча напівпрефікси дуже продуктивні. Серед них ті, що виражають значення поновлення дії, повторне її виконання: *auf-, wieder-, nach-, re- (aufwarmen, aufbacken, wiederkommen, nachfordern, reproduzieren)*. Частіше додаткового значення ітеративу набуває дієслово завдяки суфіксам *-eip* або *-em*: *flattern, zappeln, spotteln, kr ab be In, griibeln, streicheln, s toe hern, hiisteln* [3, 456-457]. Вербалізовані прикметники теж здатні виражати продовжену дію. Так, наприклад: *griin - griinen; reif-reifen, krank-krankeln, wach - wachen.*

Значення продовженої дії мають також дієслівні сполучення з *haben*: *Das Madchen hat sein Foto auf dem Tisch stehen. Viele haben Geld auf dem Sparkonto liegen.* Дуже поширеним у німецькій мові є використання прийменникових сполучень, а саме конструкцій прийменник + субстантивований інфінітив, прийменник + іменник, наприклад:

Im Vorbeigehen griifite er mich, ohne etwas zu sagen.

Beim Anziehen bemerkte ich, dass mein Anzug kaputt ist.

Sie hort nebenan die Tochter Marie fiepen, sie fiept im Schlaf Die Moglichkeiten verringern sich beim Nachdenken [Fallada].

Специфічною рисою німецької мови є можливість вираження фазових ознак за допомогою граматичних форм дієслова. Серед граматичних засобів вираження продовження дії слід назвати, в першу чергу, граматичну форму Prasens. З метою підкреслення значення продовження дії дієслово може повторюватися. Наприклад: *Er geht und geht.* Фазовість виражають також у деяких випадках і форми Perfekt та Plusquamperfekt. Дієслова зі значенням продовженої, незавершеної дії (*durative Bedeutung*) утворюють зазначені вище форми за допомогою дієслова „haben”:

Ich habe geschlafen.

Ich habe gefroren.

Ich habe lange hier gelebt.

Er hat hier lange gelaufen (geschwommen).

Er hat gealtert.

Дієслова ж з перфектним значенням утворюють свої форми за допомогою „sein”: *Er ist eingeschlafen./Er ist geschwommen. /Wir sind aus der v:hule gelaufen.* Але, слід зауважити, що перфектне значення іноді : вкреслюється ще й додатковим використанням лексично виражених показників напрямку дії.

Іншим граматичним засобом, що вказує на продовження дії, є форма Partizip I, що виступають у реченні з будь-якою синтаксичною функцією, наприклад:

Der schreibende Junge saß am Tisch.

Das spielende Mädchen interessierte sich für die Worte der Mutter überhaupt nicht.

Er kam näher, einen Marsch pfeifend.

Синтаксичні можливості вираження значення продовження дії реалізуються у німецькій мові шляхом використання прислівників *sobald, * ange, seitdem, während, indem, bis*, в яких це значення закладено семантично.

Solange er neben mir ging, war gleichsam die ganze Natur entzaubert.

Das Zimmer scheint heller zu werden, während er sprach [Fallada].

Ядро поля припинення дії, як і поля починальності та продовження дії, .-оновлять одиниці лексичного рівня. До спеціалізованих засобів вираження -типінення дії відносяться так звані фазові дієслова *enden, schließten, aufhören* гг лохідні від них. За фазовими дієсловами йдуть їх синоніми-лексеми, котрі ‘лвляються зі значенням завершеної дії саме завдяки тому, що значення ефектності є постійним компонентом їх лексичного значення (на рівні існотату або конотацій). До цієї групи належать також і ті дієслова, у семантиці г* их міститься компонент, що вказує на результат дії. Такі дієслова мають =щзву *resultstive Verben* і утворюють значну за кількістю лексичних одиниць т>пу. Серед них можна назвати: *finden, sterben, ausschlafen, ausgehen, erjagen, csein, verbliihen* тощо.

Припинення дії нерідко виражається за допомогою префіксації. Про гипинення дії сигналізує у багатьох випадках наявність префіксів *er-* та *ver-* * *jhen-verbliihen; heilen-verheilen; brennen-verbrennen; kämpfen-erkämpfen*). Про с зне завершення дії свідчать також напівпрефікси *auf-, aus-, ab-, durch-* (*essences sen, bliihen-abbluhen, reifien- abreifien, sprechen- sich aussprechen, arbeiten- Jurcharbeiten; bohren - durchbohren, klingen- ausklingen*). Крім того, у німецькій инзі деякі дієслова продовження дії підсилюються додатковими лексичними лініями, внаслідок чого вони набувають ознак завершеності дії, нерідко дії, що має певний результат. Про це свідчать такі приклади:

Er trank das für ihn gefüllte Glas leer.

Er las das Buch bis zu Ende.

Зазвичай природа таких лексичних додатків значення буває різною. В ершу чергу це морфеми прикметникового походження: *totschlagen, leertrinken, eeresen, vollfullen*. Наприклад: *Meine Freundin hat ihren Kleiderschrank mit Klamotten vollgefüllt. Er hat das Frühstück leergeessen.*

До функціонально-семантичного поля припинення дії належать також трислівники, що сполучені з дієсловом, наприклад: *endlich, schon, eben, gleich*

тощо.

Серед лексичних засобів слід виділити групу вербальних сполучень, які так чи інакше виражають припинення дії, або свідчать про її результативність. Існує безліч таких комбінацій, які нерідко створюють синонімічні ряди. Серед найбільш поширених слід назвати: *zum Schlufi/ ans Licht/ zur Sprache/ zur Vernuft/ zum Halten/ in Ordnung bringen;*

Antwort/ Rat/Erlaubnis/ Kuss/ Versprechen geben; Schluss machen; Abschied nehmen, Hilfe leisten. Нерідко використовуються також і фразеологічні єдності. Вони не утворюють настільки багато численну групу як дієслівні сполучення, але теж можуть утворювати синонімічні ряди, наприклад: *auf die Beine bringen- Hilfe leisten; aufs Spiel setzen - eine grosse Lippe risikieren; ins Gleis kommen- ins Lot kommen; sich aus dem Staube machen - sich auf und davon machen* тощо.

У німецькій мові дуже важливу роль при вираженні значення припинення дії відіграють різноманітні граматичні засоби. Так, наприклад, утворення форм минулого часу Perfekt з дієсловом *haben/sein* суттєво впливає на те, як сприймається дія (завершена/незавершена):

Ich habe geschlafen. - Ich bin eingeschlafen.

Ich habe lange gefroren. - Ich bin erfroren.

У наведених прикладах завершеність дії підкреслюється використанням морфологічних засобів, у той час як у реченнях *Ich habe gelaufen/geschwommen - Ich bin gelaufen/geschwommen* фазовий характер дії та її результативність виражені безпосередньо вибором відповідно допоміжних дієслів *haben/sein*. В той час як *haben* надає реченню ознак продовження дії, використання *sein* свідчить про остаточне її завершення, про результат.

Серед граматичних засобів слід відмітити неабияку роль дієприкметників минулого часу (Partizip II) у тих випадках, коли вони виконують функцію означення. Ця форма однозначно вказує на завершення певної дії, на її результат, в той час як Partizip I характеризує дію як таку, що триває у часі, наприклад: *das lesende Kind - das gelesene Buch; der schreibende Schuler - der geschriebene Brief* Такі приклади дуже часто можна зустріти у художніх текстах:

Er blickte zur Seite, zu der fertigmachten Spritze, die unter einem Aktendeckel lag, umwickelt mit sterilem Mull

Unter der Trage lag der alte zerrissene Schuh [Konsalik].

Ще один продуктивний шлях вираження значення припинення дії - використання особливої форми пасивного стану - *Zustandspassiv*. Фактично утворена за допомогою допоміжного дієслова *sein* та форми Partizip II, ця форма пасивного стану однозначно вказує на результат виконання дії: *Das Haus ist gebaut. Der Brief war geschrieben. Das Lied ist gesungen.* Іноді можуть використовуватися не форми дієприкметника минулого часу, а лише відокремлювані елементи лексичної одиниці, що зберігає ознаки завершення дії: *Er ist fort (gegangen). Meine Geduld ist aus.*

Синтаксичні засоби як один із шляхів вираження значення припинення дії виявляється у використанні сполучників часу *nachdem, als, bis*, про що свідчать наведені нижче приклади:

A Is er nach Hause kam, stand das Essen auf dem Tisch.

Nachdem der Junge die Hausaufgabe gemacht hatte, ging er spazieren.

Er blieb zu Hause, bis die Mutter kam.

Отже, ядро ФСП фазовості у німецькій мові утворюють лексичні засоби. Це так звані фазові дієслова що семантично виражають значення початку, -Тч довження або припинення дії на рівні денотату. До центральних засобів слід •ї ; нести синоніми фазових дієслів, які можуть утворюватися за допомогою є з них морфологічних засобів, а саме шляхом префіксації при вираженні всіх разових значень та суфіксації при вираженні значення продовження дії. Серед 'Сичних засобів слід виділити також обставинні слова - прислівники, які можуть виконувати різні функції: вказувати на фазовий характер виконання дії, елю дієслово не містить такого значення у своїй семантичній структурі, або —креслювати певні аспекти фазовості (інтенсивність, тривалість, миттєвість : ло). Значну роль відіграють також і вербальні сполучення та фразеологічні хчості, але вони становлять периферію поля фазовості, а їх використання, ч- -оливо фразеологізмів, детерміновано стилістично.

Для вираження всіх відтінків фазових значень широко застосовуються < офологічні засоби. Це, у першу чергу, префікси, напівпрефікси та суфікси. Іривертає увагу той факт, що різні префікси та напівпрефікси здатні виражати різні аспекти фазовості. Що стосується суфіксації, то за допомогою суфіксів шражається лише значення продовження дії.

Серед граматичних засобів слід виділити різні форми дієслова. Так, ^sens та Prateritum називають сталу дію, Perfekt та Plusquamperfekt у 'ьшості випадків підкреслюють припинення дії та вказують на результат. - . рми дієприкметників (Partizip I та II) вказують відповідно на продовження та рипинення дії, а форма пасивного стану Zustandspassiv - тільки на припинення : та її результативність. Використання різних граматичних форм дієслова г ірактерно для вираження продовження та припинення дії, але не '-.користовується для вираження інгресивного аспекту фазовості.

Синтаксичні можливості вираження фазового характеру дії представлені • г дуже широко. Використання темпоральних сполучників, що здатні виражати : азові значення, типово виключно для значень продовження та припинення дії.

Список використаної літератури

1. Бондарко А.В. Основы функциональной грамматики. - С.-Петербург, 1999.-275 с.
2. Воротнікова І.Г. Функціонально-семантичне поле починальності в мецькій мові у зіставленні з англійською мовою. Автореферат дис. канд. філ. наук. - Донецьк, 2000. - 19 с.
3. Duden. Grammatik der deutschen Gegenwartssprache. - Mannheim; Leipzig; Wien; Zurich: Dudenverlag, 1998 / Der Duden: Bd. 4. - 775 S.
4. Duden: Richtiges und gutes Deutsch: Wörterbuch der sprachlichen Zweifelsfälle. - Mannheim; Leipzig; Wien; Zurich: Dudenverlag, 1997 / Der Duden: Bd. 9. - 860 S.
5. Duden. Redewendungen und sprichwortliche Redensarten. - Mannheim;

Leipzig; Wien; Zurich: Dudenverlag, 1998 / Der Duden: Bd.1 1. - 864 S.

6. Duden. Sinn- und sachverwandte Wörter. - Mannheim; Leipzig; Wien; Zurich: Dudenverlag, 1997 / Der Duden: Bd. 8. - 858 S.

7. Duden. Stilwörterbuch der deutschen Sprache. - Mannheim; Leipzig; Wien; Zurich: Dudenverlag, 1997 / Der Duden: Bd. 2. - 864 S.

8. Erben J. Deutsche Grammatik. Ein Abriss. - München, 1980. - 368 s

9. Jung W. Grammatik der deutschen Sprache. - С.-Петербург: Лань, 1998. - 418 с.

10. Schmidt W. Grundfragen der deutschen Grammatik. Eine Einführung in die funktionale Sprachlehre. - Berlin: Volk und Wissen, 1973. - 332 S.

11. Weinrich H. Textgrammatik der deutschen Sprache. - Mannheim; Leipzig; Wien; Zurich; Dudenverlag, 1993. - 1111 S.

Summary

This article contains analyses of some questions of functional grammar. It was studied the structure and character of phase relations (beginning, continuation and ending of process) in German and ways of their explication.

Т.А.Доронина

канд. педагог, наук, доцент

ГЕНДЕРНАЯ ЛИНГВИСТИКА: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИССЛЕДОВАНИЙ

Стаття присвячена гендерній лінгвістиці. Автор зупиняється на характеристиці сучасного етапу розвитку гендерного напрямку в лінгвістиці і накреслює шляху подальших досліджень гендерних проблем у вітчизняному мовознавстві.

В последнее десятилетие отечественным научно-культурным сообществом все чаще обсуждаются гендерные проблемы, что вполне оправданно и с точки зрения социально-политического развития государства, и с точки зрения существенной активизации в обществе женского потенциала. Специфика гендерной проблематики - в возможности комплексного рассмотрения предмета исследования учеными различных областей знания, что определяет широкий спектр вопросов, обсуждаемых во время многочисленных научно-практических конференций и методических семинаров.

Многостороннее развитие гендерных исследований предопределяет проникновение гендерной методологии в лингвистику. Среди исследователей проблем гендерной лингвистики назовем А.Кирилину, Е.Горошко,

П ОТСУНПТВ/in

Т Т"г\^и\тттигдл/гиал/ ХЛ Пмнтпмрих/